

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
Сектор за макроекономска политика

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Февруари 2009 година

Скопје, април 2009 година

РЕЗИМЕ НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Февруари 2009 година

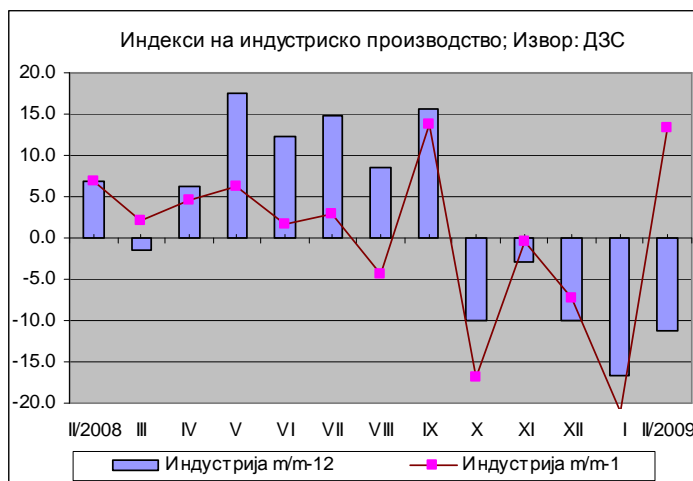
- Намалување на индустриското производство од 11,3% на годишна основа
- Во вториот месец од годината, просечна стапка на инфлација од - 0,2%
- Благо намалување на берзанските цени на одделни производи, пред се нафтата и никелот
- Намален извоз на стоки (во евра) за 39,1% во февруари 2009 година, со истовремен пад на увозот на стоки за 23%
- Во првите два месеци од 2009 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваат 11.713 милиони денари (2,8% од БДП), што претставува помало остварување за 3,0% во однос на истиот период минатата година, а вкупните расходи изнесуваат 13.218 милиони денари (3,2% од БДП) што е повеќе за 17,6% во однос на истиот период од 2008 година
- Забавена динамика на кредитирање во февруари 2009 година од 29% на годишна основа и намален пораст на вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор од 8,7%
- Бројот на невработени во февруари се зголеми за 2.746 лица, и изнесува 351.115 лица регистрирани во Агенцијата за вработување

1. Реален сектор

1.1 Индексот на индустриското производство во февруари 2009 на месечна основа забележа зголемување од 13,8%.

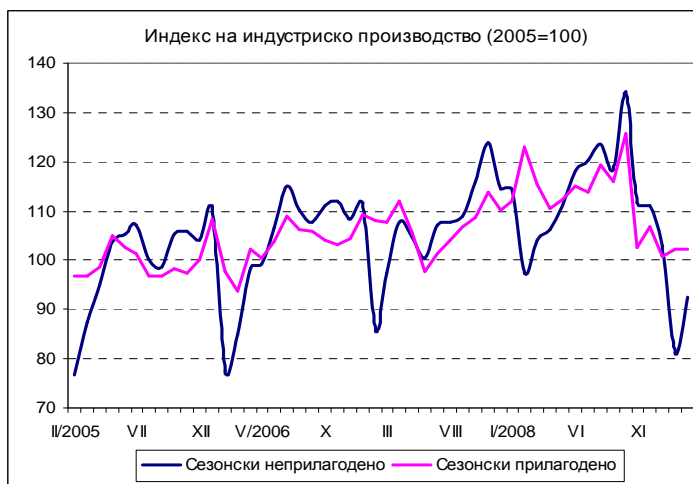
Заради случувањата во светската економија, односно светската финансиска криза, продолжи трендот на намалување на индустриското производство на годишна основа.

Анализата на индексот на физичкиот обем на индустриското производство на годишна основа укажува дека негативните февруарски резултати се должат на намалената активност во дури 17 гранки од вкупно 24 индустриски гранки (70%). Како една од главните причини за ваквата динамика во производството е слабата активност во Секторот за основни метали, каде е регистриран годишен пад од 53,3%, во производството на облека падот изнесува 27,0%, во производство на производи од други неметални минерали тој е 24,1%, во тутунска индустрија 16,3% и тн.

Индексот на индустриското производство во февруари 2009 во однос на истиот месец од претходната година забележа намалување за 11,3%.

На месечна основа, позитивните февруарски резултати се должат на зголемената активност во 14 гранки од вкупно 24 индустриски гранки. Според очекувањата на менаџерите на претпријатијата, тековната економска состојба на претпријатијата во февруари 2009 година е оценета како многу неповолна во однос на претходните месеци. Најголемо влијание на ограничувањето на обемот на производството во февруари 2009 година имаат следниве фактори: недоволната странска побарувачка (25,2%), недоволната домашна побарувачка (17,1%), неизвесното економско окружување, финансиските проблеми (13,3%) и тн.

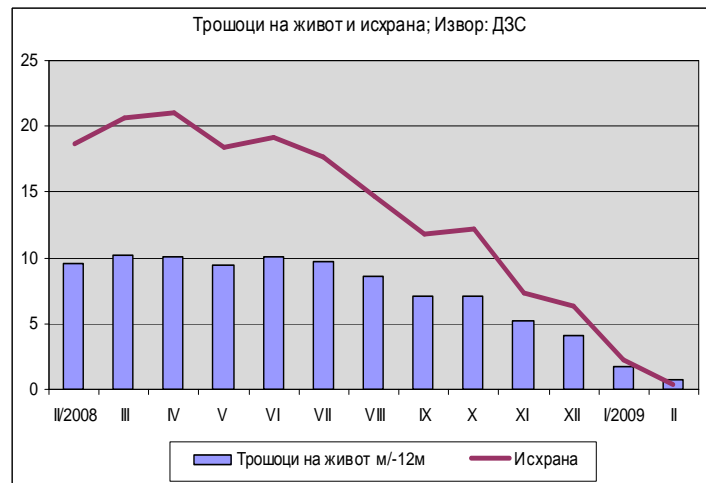
Бројот на работниците во индустрија во февруари 2009 година, во однос на истиот месец од претходната година, е намален за 4,4%. Бројот на

работниците во секторот Вадење на руди и камен во февруари 2009 година, во однос на истиот месец од претходната година, е намален за 6,7%, а во Преработувачката индустрија е намален за 4,6%.

1.2. Во февруари 2009 година, цените на стоките за лична потрошувачка, мерени преку индексот на трошоци на живот, се зголемија за 0,7% во однос на истиот месец од претходната година.

Растот главно се должи на зголемените трошоци за исхрана од 0,4%, ресторани и хотели 4,6%, услуги 0,9%, тутун и пијалаци 4,5%, домување 7,1%, стан (станарина, вода и услуги) 3,2%, огрев и осветление 9,7% итн.

Индексот на трошоците на живот во февруари 2009 година во споредба со јануари 2009 година е понизок за 0,2%.

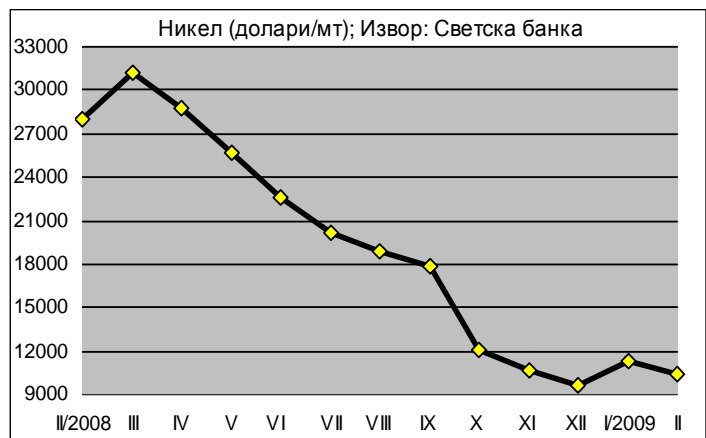

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за едно четиричлено домаќинство за јануари 2009 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 12.756 денари и во однос на претходниот месец е пониска за 0,5%.

Индексот на цените на мало во февруари 2009 година забележа намалување од 0,2% во однос на февруари 2008. На месечна основа, цените на мало се повисоки за 0,1%. Зголемувањето на цените е евидентирано во групата на непрехранбени индустриски производи од 0,6%, индустриски производи од 0,4%, пијалаци (алкохолни и безалкохолни) од 3,1% и стоки од 0,2%.

1.3. Во февруари 2009 година, на светските берзи е забележано благо намалување на цената на нафтата, а кај главните метали намалување има кај никелот и алуминиумот, додека благ пораст има кај цената на бакарот.

Во февруари, цената на нафтата на светската берза се намали за 3,6% во однос на претходниот месец, и достигна цена од 43,24 долари за барел. Споредено со февруари од претходната година, цената на нафтата е намалена за 54,4%.

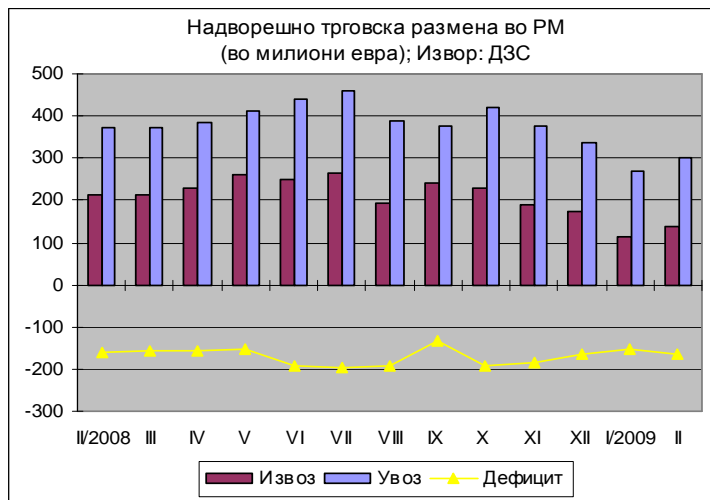
Во рамки на металните производи, никелот, како производ со високо

учество во македонскиот извоз, забележа месечно намалување на цената од 7,9% и достигна цена од 10,409 долари за еден метрички тон (\$/мт). Цената на бакарот во февруари забележа пораст од 2,9% во однос на јануари и достигна цена од 3.315 долари за еден метрички тон (\$/мт). Во овој период, веќе шести месец по ред, стабилни останаа цените на челикот и челичните лимови.

2. Надворешен сектор

2.1. Во првите два месеци од 2009 година, вкупната надворешно-трговска размена (изразена во евра), се намали за 23,5% во однос на истиот период минатата година.

Притоа, физичкиот обем на извозот е намален за 39,1%, а неговата вредност изнесува 250,9 милиони евра, што претставува пад од 36,8%. Намалувањето на увезените количини на стоки изнесува 23%, а неговата вредност оствари износ од 302,1 милион евра, или намалување од 16,1%. При вакви движења на извозот и увозот на стоки дефицитот во

размената остварен во првите два месеци оваа година изнесува 318,5 милиони евра, што претставува продлабочување на годишно ниво за 11,6% (33,2

Увоз на нафта и производи од нафта*)				
	I-X 2007	I-X 2008	Салдо 2008-2007	Стапки во%
Кг	1,031,859,961	1,082,763,994	50,904,033	4.9
ЕУР	361,854,051	571,394,361	209,540,310	57.9
\$	489,969,455	861,271,399	371,301,944	75.8

*)Претходни податоци

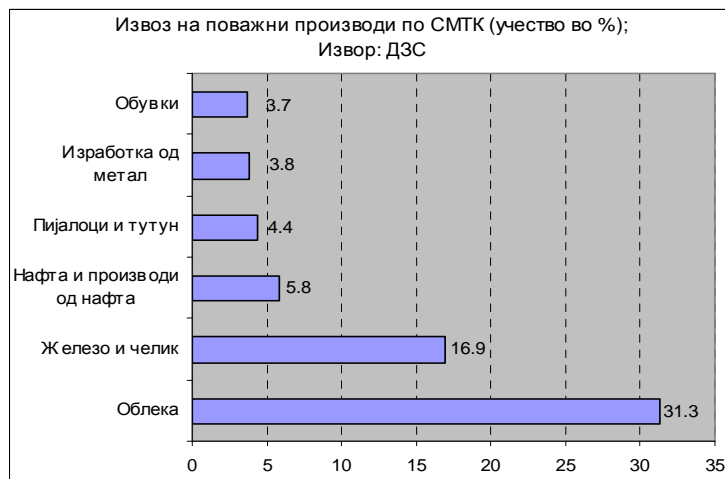
Увоз на електрична енергија*)				
	I-X 2007	I-X 2008	Салдо 2008-2007	Стапки во%
MWH	2,582,290	2,606,154	23,864	0.9
ЕУР	147,021,563	205,781,890	58,760,327	40.0
\$	203,599,447	308,914,560	105,315,113	51.7

*)Претходни податоци

милиони евра), при што најголем придонес има намаленото позитивно салдо во размената со железо и челик и нивни производи. Покриеноста на увозот со извоз во првите два месеци изнесува 44,1%, што претставува значајно годишно намалување од 14,4 процентни поени.

2.2. Главни групи производи (според СМТК) со најголемо учество во извозот во овој период се: облека 31,2%, железо и челик со 16,9%, нафта и производи од нафта 5,8%, пијалаци и тутун 5,3%, изработки од метал 3,8%, обувки 3,7%. Овие шест групи производи сочинуваат 66% од вкупниот извоз на државата.

Најголем дел од кумулативниот увоз на стоки во првите два месеци отпаѓа на: нафта и производи од нафта (75,4 мил. евра, 13,3%), текстилни предива и слично (38,8 мил. евра, 6,8%), електрична енергија (34,7 мил. евра, 6,1%), друмски возила (33,1 мил. евра, 5,8%), останата транспортна опрема (32,7 мил. евра, 5,7%), железо и челик

(27,7 мил. евра, 4,9%), и друго.

2.3. Гледано по региони, во првите два месеци од 2008 година, и покрај намалениот интензитет на трговска размена со Европската унија (ЕУ 27), сепак учеството на размената со ова интеграција во вкупната надворешно-трговска размена изнесува 53% (извоз на стоки 62,1% и увоз на стоки 49%). Извозот во Европската Унија бележи значајно намалување од 45,4 %, а увозот бележи позабавен пад од 17,5%, во однос на истиот период од 2008 година. Во анализираниот период јануари-февруари 2009 година, 91,4% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во трговската размена со Русија, Кина, Швајцарија, Словенија, Турција, Грција, Бугарија, Полска и Украина.

Извоз на железо и челик *)				
	I - II - 2008	I - II - 2009	Салдо 2008-2007	Стапки во%
,000Т	188,9	65,8	-123,1	-65,2
Мил. ЕУР	136,1	42,4	-93,7	-68,8
Мил.\$	200,5	54,7	-145,8	-72,7

*)Претходни податоци

Увоз на железо и челик*)				
	I - II - 2008	I - II - 2009	Салдо 2008-2007	Стапки во%
,000Т	134,4	63,7	-70,7	-52,6
Мил. ЕУР	58,2	27,7	-30,5	-52,4
Мил.\$	85,7	36,1	-49,6	-57,9

*)Претходни податоци

2.4. Гледано по валутна структура 73,7% од надворешно-трговската размена е реализирана во евра и во однос на истиот период минатата година претставува пораст од 2,6 процентни поени (п.п.). На страната на извозот и увозот, еврото е застапено со 85% и 68,7%, соодветно и во однос на истиот период лани претставува пораст од 8,7 п.п. кај извозот, а кај увозот е на исто ниво.

НАДВОРЕШНО-ТРГОВСКА РАЗМЕНА на Република Македонија (по валути); пресметка: МФ
- по валути -

извоз	I-II 2008					I-II 2009					апсолутна промена по валутна вредност	релативна промена во валутна вредност (во %)
	валута	колич. 000 t	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари	структ. во %	колич. 000 t	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари		
EUR	401	302,589,857	61.3306	18,558,017,484	76.3	231	212,373,342	61.4036	13,040,487,743	85.0	-90,216,515	-29.8
USD	107	135,994,812	41.6569	5,665,122,284	23.3	79	47,275,987	47.0205	2,222,940,547	14.5	-88,718,825	-65.2
EUR+USD	508			24,223,139,768	99.5	310			15,263,428,290	99.5		
вк извоз:	510			24,332,704,780	100.0	310			15,346,899,260	100.0		-36.9

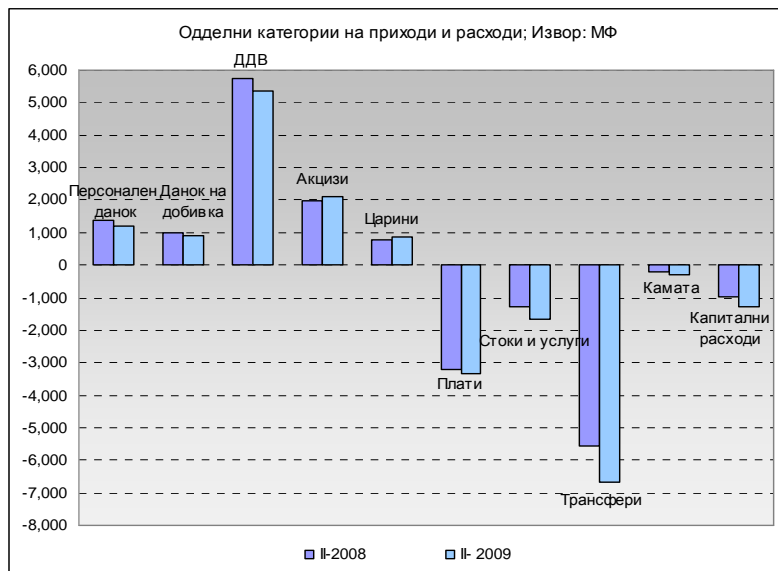
Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

3. Фискален сектор

3.1. Во првите два месеци од 2009 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваат 11.713 милиони денари (2,8% од БДП), што претставува помало остварување за 3,0% во однос на истиот период минатата година.

Даночните приходи во овој период се реализирани во износ од 10.967 милиони денари, што претставува помало остварување за 3,4% во однос на истиот период минатата година.

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во првите два месеци од 2009 година е

доминантно и изнесува 48,8%, а на акцизите 19,0%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 7.434 милиони денари, односно 67,8% (повеќе од 2/3) од вкупните даночни приходи (1,8% од БДП). Гледано по одделни категории, приходите од ДДВ забележаа пад од 7,1%, акцизите пораст од 5,2%, данокот на добивка пад од 7,0%, приходите од царина се остварени повеќе за 6,9%, додека приходите од персоналниот данок се намалени за 11,1% споредено со истиот период лани. Неданочните приходи се зголемени за 2,7% во однос на истиот период минатата година.

3.2. Во овој период од 2009 година, вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваат 13.218 милиони денари (3,2% од БДП), што е повеќе за 17,6% во однос на истиот период од 2008 година.

Во структурата на реализираните вкупни расходи тековните расходи (11.945 милиони денари) учествуваат со 90,4%, додека капиталните расходи забележуваат учество од 9,6%.

Најголеми расходни ставки се трансферите (6.676 милиони денари), а втори по големина се платите и надоместоците (3.322 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за плати и надоместоци во овој месец учествуваат со 25,1% и во однос на истиот период лани се зголемени за 3,6%.

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 1.656 милиони денари, односно имаат поголемо остварување во споредба со 2008 година за 28,2%.

Во делот на трансферите, во овој период се потрошени 19,8% повеќе средства споредено со истиот период 2008 година и претставуваат најголема расходна ставка, односно учествуваат со 50,5% во вкупните расходи (1,6% од БДП). Ваквото остварување се должи во дел и на фактот дека во дотациите до единиците за локална самоуправа се трансферира дел од данокот на додадена вредност, а се зголемува и бројот на единици за локална самоуправа кои преминаа во втората фаза на децентрализација, при што се исплаќаат блок дотациите на 68 општини за финансирање на пренесените надлежности (средствата за исплата на плати и надоместоци на вработените во локалните

јавни установи и материјалните трошоци). Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 2.477 милиони денари или за 562 милиони денари повеќе (29,3% зголемување). Каматите се реализирани во износ од 291 милиони денари, што е повеќе за 53,2% во споредба со истиот период 2008 година.

Во анализираниот период средствата за капитални расходи изнесуваат 1.273 милиони денари, што претставува зголемување од 30,2% во споредба со истите месеци од 2008 година.

3.3. Оттука во овој период од 2009 година остварен е дефицит на Централниот Буџет од 1.505 милиони денари (0,4% од БДП), додека дефицитот на консолидираниот буџет изнесува 1.398 милиони денари (0,3% од БДП).

4. Монетарен сектор

4.1. Во февруари 2009 година примарните пари¹ покажуваат пораст од 8,7% на годишна основа (10,1% во јануари) во услови на раст на вкупните ликвидни средства на банките, од 19,2% и намалената побарувачка на готовите пари во оптек за 1,5%.

На месечна основа примарните пари забележаа умерен раст од 0,5%, што се должи на зголемувањето на вкупните ликвидни средства на банките за 4,1% и на пониската побарувачка за готови пари, која забележа пад од 3,4%.

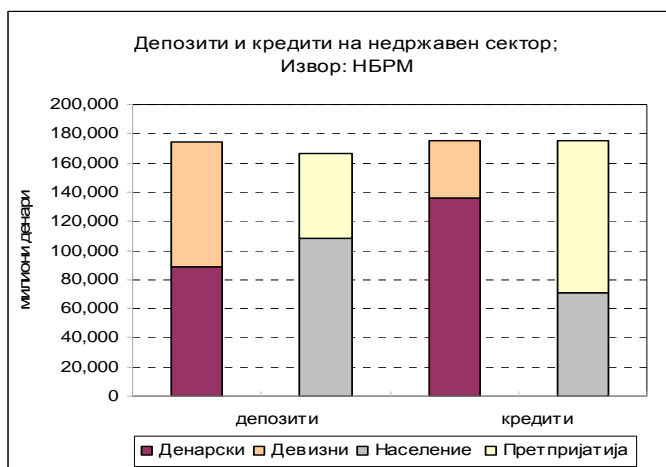
Во февруари 2009 година, во услови на тендер на износи, каматната стапка на благајничките записи го задржа нивото од 7%.

Каматните стапки на државните хартии од вредност изнесуваат 7,77% за три месечните државни записи, 7,51% за шест месечните и 8,50% за двегодишните државни обврзници.

Беа одржани вкупно 4 аукции, во услови на тендер со каматни стапки за тримесечните, шестмесечните државни записи и со купонска

каматна стапка на двегодишните обврзници и тоа: две аукции за тримесечните државни записи, една аукција за шест месечните државни записи и една аукција на двегодишните државни обврзници.

4.2. Вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор² бележи забавен раст од 8,7% во однос на февруари минатата година и е на пониско ниво во однос на јануари 2009 година (10,3%). На месечна основа вкупните депозити во февруари се повисоки за 0,4%, како резултат на пад на депозитите на претпријатијата и минималниот пораст на штедење на населението.

¹ Примарните пари се пресметани како збир од готовите пари во оптек, готовината во благајна и сметките на банките вклучително задолжителната резерва на девизните депозити.

² Вкупниот депозитен потенцијал ги вклучува немонетарните и квази депозитите.

Во февруари 2009 година, денарските депозити бележат пад од 4,4% на месечно ниво, додека девизните депозити остварија раст од 0,9% (целосно поради девизните депозити на населението, додека корпоративниот сектор забележа пад од 8,2%). На годишно ниво денарските депозити забележаа пад од 0,9%, додека девизните депозити остварија пораст од 20,7%.³

Од аспект на секторската структура депозитите на корпоративниот сектор бележат пад од 1,0% на месечно ниво, додека заштедите на населението регистрираат зголемување од 1,0%. Во однос на минатата година депозитите на населението се повисоки за 12,7%, додека депозитите на претпријатијата се пониски за 3,6%.

Укажуваме дека почнувајќи од јануари 2009 година податоците од Народната банка на РМ за монетарниот сектор се компилирани врз основа на новиот сметководствен план за банки.

4.3. Во февруари 2009 година се забележува уште поголемо забавување на растот на кредитите кон приватниот сектор. Месечниот пораст на кредитите од 1,2% произлегува главно од зголеменото кредитирање на претпријатијата. Во однос на минатата година кредитниот раст, бележи забавување и изнесува 29,0% (наспроти 32,1% во јануари 2009 година).

Месечниот пораст на кредитите на претпријатијата во февруари е со посилен интензитет, што произлегува главно поради растот на кредити кон корпоративниот сектор и изнесува 2,0% (наспроти 0,3% во јануари), а кредитите кон населението регистрираа пад од само 0,1% (наспроти растот од 2,6% во јануари). На годишна основа, пласманите кон населението и претпријатијата се зголемија за 32,0% и 27,0%, соодветно.

Од аспект на валутата, денарските кредити (кои ги вклучуваат и кредитите со валутна клаузула) бележат пораст од 30,6% на годишно ниво. Девизните кредити бележат пораст од 23,7% на годишна основа. Во однос на минатиот месец денарските пласмани се со раст од 1,5%, додека девизните кредити се со помал раст од 0,1%.

4.4. Во февруари 2009 година просечната пондерирана каматна стапка на денарските кредити изнесува 9,7%. Просечната каматна стапка на девизните кредити забележа раст од 0,4 п.п. во однос на минатиот месец и се наоѓа на ниво од 7,0%. Во однос на минатата година се забележува релаксирање на каматните услови на банките, односно просечната каматна стапка на денарските кредити остварува пад од 0,1 п.п, односно раст од 0,4 п.п. на девизните кредити. Меѓу банките, анализирано според големината, големите банки имаат најниска пондерирана активна каматна стапка, 9,0% за денарски и 6,6% за девизни кредити. Пасивната каматна стапка на денарските депозити во февруари 2009 година е иста со стапката во претходниот месец и изнесува 6,8%, додека на годишна основа истата бележи зголемување од 1,3 п.п. Просечната каматна стапка на девизните депозити е зголемена во однос на минатиот месец за 0,1 п.п. и изнесува 3,2%, а на годишна основа бележи пораст од 1,0 п.п.

4.5. Бруто девизните резерви во февруари 2009 година изнесуваат 1.413,6 милиони евра и во однос на февруари 2008 година остварија пад од 8,7% (135,3 милиони евра). На месечно ниво истите бележат пад од 2,0%, во услови на нето продажба на девизниот пазар од 29,9 милиони евра. НБРМ преку девизните трансакции вршеше повлекување на ликвидни средства. На девизниот пазар се забележа зголемена побарувачка на девизи и како одговор

³

Почнувајќи од јануари 2009 година депозитите вклучуваат пресметана камата

на тоа продажба на девизи од страна на НБРМ. Преку трансакциите на девизниот пазар НБРМ креираше ликвидност.

5. Социјален сектор

5.1. Во периодот јануари-февруари 2009 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија регистрирани се вкупно 36.930 засновани нови работни односи. Од вкупниот број 38,3% се однесуваат на неопределено време, додека останатиот дел од новите вработувања се однесува на определено време и вршење сезонски работи. Споредено со истиот период од минатата година, се забележува намалување на бројот на нововработени за 1,7%.

Притоа, од вкупниот број на засновани нови работни односи во месец февруари, 22,5% од новите вработувања се од евиденцијата на невработени. Одливот на лица од регистарот на Агенцијата за вработување во јануари изнесува 7.934 лица, од кои 60,5% претставуваат нови засновани работни односи. Како прилив во Агенцијата се

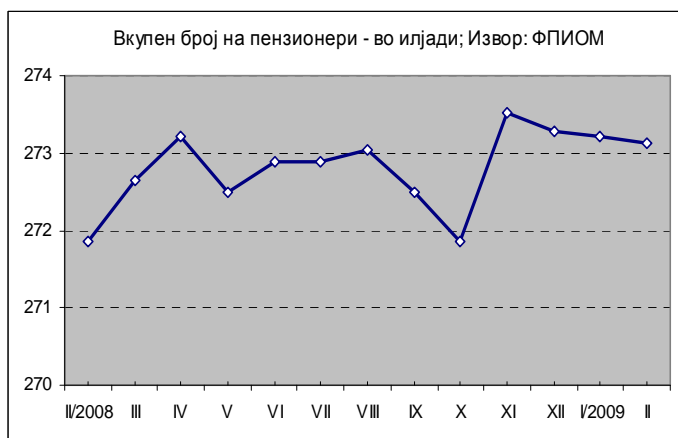
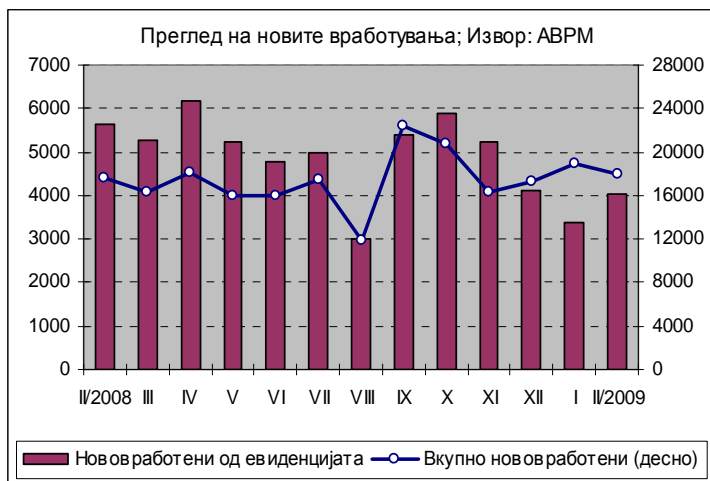
регистрали 10.680 лица, каде 53,3% се лица на кои им престанал работниот однос.

Резултатот е зголемување на невработеноста за 2.746 лица, односно 0,79% споредено со претходниот месец. Така, во февруари 2009 година вкупниот број на невработени изнесува 351.115 лица.

Од нив, 71.536 (20,5%) се изјасниле дека се пријавуваат во Агенцијата за вработување само заради остварување на правото на здравствено осигурување, а останатите активно бараат работа. Во однос на истиот месец од минатата година, бројот на невработените лица е помал за 2,3%.

Најголем процент од невработените, односно 66,4% се од урбани средини (градско население), додека 57,8% се мажи. Анализирани според степенот на образование, повеќе од половина, односно 52,6% од невработените се неквалификувани или полуквалификувани, додека само 7,2% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрастните групи, најголемиот дел од невработените (59,8%) припаѓаат во категоријата 25-49 години. Според времето на чекање на вработување, 50,6% од невработените бараат работа од една до седум години, додека 30,2% бараат работа осум години и повеќе.

5.2. Во февруари 2009 година, во Фондот на пензиско и инвалидско

осигурување евидентирани се 273.086 пензионери, што претставува годишно зголемување од 0,4%. Во однос на минатиот месец, бројот на корисници на пензија се намалил за 135 лица.

За исплата на пензии, овој месец се потрошени 2.659,3 милиони денари, што изнесува 54,3% од вкупните социјални трансфери во февруари.

Во февруари 2009 година, вредноста на просечната пензија изнесуваше 9.866 денари, што на годишно ниво претставува пораст од 11,1%. Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена нето плата во јануари 2008 година (последен расположлив податок) изнесува 50,3%.

5.3. Бројот на корисници на социјална парична помош во јануари 2009 година (последни расположливи податоци) изнесува 52.789 домаќинства, што претставува намалување за 307 корисници во однос на претходниот месец.

Притоа, за исплата на социјална парична помош се потрошени околу 122,4 милиони денари, односно 55% од исплатите за социјална помош по сите основи. За помош по основ на туѓа нега, во јануари се потрошени околу 75,6 милиони денари за 20.004 лица, односно 33,3% од исплатите за социјална помош по сите основи. Како корисници на постојана парична помош, овој месец регистрирани се 5.274 лица и за нив се потрошени околу 18,5 милиони денари, додека здравствена заштита користат 5.478 лица, за што се потрошени 6,1 милиони денари. Наведените расходи за социјална помош претставуваат 4,7% од вкупните реализирани социјални трансфери во јануари.

5.4. Просечната месечна нето плата во јануари 2009 година (последни расположливи податоци) споредена со просечната плата во јануари 2008 година, бележи номинален раст за 26,7%, додека реално просечната плата е повисока за 24%.

Во јануари 2009 година просечната нето-плата по вработен изнесуваше 19.616 денари. Процентот на невработени кои не примиле плата во јануари 2009 година изнесува 2,6%, што во однос на декември 2008 година претставува намалување за 4,9 процентни поени. Изразено во бројки, во јануари 2009 година, плата не зеле само

10.000 работници, додека во декември 2008 година дури 30.000 работници не зеле плата. Споредено со истиот период од минатата година, процентот е понизок за 7 процентни поени.

